הלכה · משנה תורה · מפרשים · השגות הראב״ד · ספר מדע

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/השגות-הראבד-על-משנה-תורה-הלכות-עבודה-זרה-וחוקות-הגויים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ג 4
פרק ב 4
הלכה ה 4
פרק ג 4
הלכה ד 4
הלכה ו 4
הלכה ט 5
הלכה יא 5
פרק ד 5
הלכה ד 5
הלכה ו 5
הלכה יג 6
פרק ה 6
הלכה יא 6
פרק ו 6
הלכה א 6
הלכה י 6
פרק ז 6
הלכה י 6
הלכה יב 6
פרק ח 7
הלכה א 7
הלכה ב 7
הלכה ג 7
הלכה יא 7
פרק ט 7
הלכה ה 7
הלכה ט 8
הלכה י 8
הלכה יג 8
פרק י 8
הלכה ד 8
הלכה ו 8
פרק יא 8
הלכה א 8
הלכה ד 8
הלכה ה 9
פרק יב 9
הלכה א 9
הלכה ה 9
הלכה י 9

פרק א

הלכה ג

ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו. א"א יש אגדה בן שלש שנים שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי מנין עק"ב:

והיה מהלך וקורא וכו' עד שהגיע לארץ כנען שנאמר ויקרא שם בשם ה' אל עולם. א"א ותמה אני שהרי היו שם שם ועבר איך לא היו מוחין. ואפשר כי מוחים היו ולא אירע להם שישברו את צלמיהם לפי שהיו מתחבאים מהם עד שבא אברהם ושבר צלמי אביו:

פרק ב

הלכה ה

ישראל שעבד וכו' לכל דבריו. א"א אף על פי כן אסור לאבד ממונו בידים מידי דהוה אמסור אבל אם נשא עובדת כוכבים ואין לו זרע כשר ודאי מותר לאבדו בידים או ליטלו מעצמו:

פרק ג

הלכה ד

שחט לה חגב פטור אלא א"כ היתה דרך עבודתה בכך. א"א אין הדעת מקבלת כל זה. וכי שחיטת חגב או שחיטת בהמה מחוסרת אבר פחותים הם מספיתת צואה ומניסוך מי רגלים. אלא מראין הדברים שהחכמים שפוטרין בשחיטת חגב אין להם תולדות בעבודת כוכבים ומי שפטר במחוסרת אבר ג"כ ס"ל כחכמים. אבל רב יהודה ורב נחמן אליבא דרב סבירא להו כר' יהודה וכתנא דספת וכן הלכתא דכל כעין זביחה וזריקה של פנים המשתברים חייב אפילו שלא כדרכה. וכשאמר רב יהודה עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל לא שיהא עבודתה לא בשבירה ולא בזריקה אלא בענין אחר ורבותא קאמר דאף על גב דעבודתה במקל זרק מקל לפניה פטור הואיל ואין עבודתה בזריקה ואינה משתברת:

הלכה ו

ואם עבדה דרך עבודתה או באחת מארבע עבודות מאהבה פטור. א"א דומה שהוא השמיט מכאן מיראה ובגמרא הולכין יחד מאהבה ומיראה ואנו מפרשין מאהבת אדם ומיראת אדם ולא מאהבת עבודת כוכבים ולא מיראתה:

הלכה ט

העושה עבודת כוכבים לעצמו אע"פ שלא עשאה בידיו ואע"פ שלא עבדה לוקה. א"א קשיא לי אמאי לוקה והלא לאו שבכללות הוא מי לא אמרינן במגפף ומנשק אינו לוקה עליה משום דהוה ליה לאו שבכללות שכלל עבודות הרבה בלא תעבדם והכא נמי כל התמונות בלאו אחד. ותו קשיא לי מאי דאמרינן במגפף ומנשק וכו' דלא לקי עלייהו ובתוספתא דמכות דקא חשיב הלוקים קא חשיב הסך והמקנח המגפף והמגרד אלמא לקי. והקושיא הראשונה אפשר לתרצה דשאני עבודות אלו כיון דאינם עבודת פנים דאפליגו מזביחה דכתיב זובח לאלהים יחרם וכלהו שאר עבודות כלליהו הכא לאסור בלא תעבדם הוי לאו שבכללות אבל ענין עשיית פסל וכל תמונה בעבודת כוכבים אחת היא:

הלכה יא

וכן אסור לצור צורת חמה וכו'. א"א דומה שהוא מחלק בין צורת אדם לצורת המשמשין במרום, צורת משמשין אפילו הם שוים לא בולטים ולא שוקעים אסורים וצורת אדם אם אינו בולט מותר ולא ידעתי למה ומאין לו. וא"ת משום דקתני חותמה בולט אסור להניחה הא שוה בשוה מותר אימא סיפא חותמה שוקע מותר להניחה הא שוה בשוה אסור וסוף דבר לעשותה ישראל בכל ענין אסור ואם עובדי כוכבים עשו לו בולט אסור להניחה בידו ומותר שיחתום לו עובד כוכבים שוקע מותר להניחה ואסור לחתום לו עובד כוכבים ואחד צורת אדם וצורת שמשין שבמרום דינם שוה וכן עיקר:

פרק ד

הלכה ד

אין אחת מערי מקלט נעשית עיר הנדחת. א"א לא ידעתי מאין לו זה ולא נאמר בגמרא אלא על ירושלים אבל כל ערי מקלט השבטים נתנו אותם מחלקיהם:

ואין בית דין אחד עושה שלש עיירות הנדחות זו בצד זו אבל אם היו מרוחקות עושה. א"א כל זה שבוש לעולם אין עושין שלש עיירות נדחות לא בבית דין אחד ולא בשלש לא במקום אחד ולא מרוחקות אלא יהודה וגליל:

הלכה ו

אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהיר אותן ולהחזירן אם חזרו ועשו תשובה מוטב. א"א טוב הדבר שתועיל להם התשובה אבל לא מצאתי תשובה מועלת אחר התראה ומעשה:

הלכה יג

קדשי מזבח ימותו עד ואח"כ שורפין אותן וכו'. א"א לא ידעתי למה שורפין אותן שלל שמים היה ולא חל עליו איסור:

פרק ה

הלכה יא

ואינו לוקה אלא הנודר והמקיים בשמה והוא הנשבע בשמה. א"א זה לא אמרו בגמרא אלא אליבא דר"י דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ולית הלכתא כותיה אלא כרבי יוחנן משום דר"י הגלילי דאמר כל ל"ת שבתורה וכו' חוץ מנשבע ומימר:

פרק ו

הלכה א

כיצד מעשה האוב זה שהוא עומד ומקטיר. א"א בבית הקברות עושה כן ובעור של אדם מת ומדבר משחיו של מת:

הלכה י

אלא כל האכסדראות וכו' של אבן היו לא של עץ. א"א לשכת העץ בית היתה, בימה של עץ שעושין למלך בשעת הקהל לשעתה היתה. וכן גזוזטרא שהקיפו בעזרת נשים בשמחת בית השואבה לשעתה היתה:

פרק ז

הלכה י

טבעת של וכו'. א"א לפי הסוגיא השנויה בזבחים בעינן שנתערב עוד מאותן שלשה לשנים אחרים ואותן האחרונים מותרין שהם נקראים ספק ספיקא:

שאני אומר אותה הטבעת האסורה ברוב היא. א"א כל זו הסוגיא אינה כהלכה דיחידאה היא דכר' אליעזר אתיא ורבנן פליגי עלה. והא דאמרינן איסורא ברובא איתא נמי ליתא דשמואל ורב יהודה פליגי אדרב דסבירא ליה הכי:

הלכה יב

והאפרוחים והביצים שצריכין לאמן אסורים שהרי האשרה כמו בסיס להן. א"א היה לו לומר מפני שהן כגידולי האשרה:

והקן עצמה שבראשה מותר מפני שהעוף מביא עציו ממקום אחר. א"א דוקא שהביא ממקום אחר:

פרק ח

הלכה א

במה דברים אמורים בבהמת עצמו אבל אם שחט וכו'. א"א אינו כן אלא אדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה כדרב הונא ובהכי קיימא לן שמעתא במסכת ע"ז אליבא דהלכתא מיהו דוקא בעובד כוכבים או בישראל מומר אבל בישראל אחר אמרינן לצעוריה קא מכוין:

הלכה ב

מים שעקרן הגל והשתחוה להן לא אסרן נטלן בידו והשתחוה להן אסרן. א"א ואם מים של רבים הם אינן נאסרים ואם של יחיד הן אע"ג שעקרן הגל אסורים ובפלוגתא דבני ר' חייא ורבי יוחנן היא ולא ידעינן בני רבי חייא מאי סבירא להו וספיקא לחומרא:

הלכה ג

השתחוה לחצי דלעת וכו' אסור מספק שמא זו החצי כמו יד לחצי הנעבד. א"א לא אמרו זה היד אלא לענין טומאת עבודת כוכבים בלבד אבל לענין איסור לא אמרו שאין אסור משום יד:

הלכה יא

ואם אינו יכול להחזיר כיון שביטל אבר אחד ממנה בטלו כל השברים. א"א לא מחוורא הא מילתא שאם צריכה ביטול כולן צריכין ביטול אלא בעבודת כוכבים של חוליות והחוליות הם שברי שברים כמו חצאי איברים שאם לא היה הדיוט יכול להחזירה אינה צריכה ביטול וכשהדיוט יכול להחזירה אינה כשבורה וצריך לבטל כל קיסם וקיסם:

פרק ט

הלכה ה

אבל עובד כוכבים שעושה הוא חג לעצמו ומודה לכוכב שלו ומקלסו ביום שנולד בו. א"א לפי סוגיא דגמרא יום הלידה של מלך הרי הוא כשאר יום חגם ויש להם פנים אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו וכן כולן עד סוף בין של מלך בין של הדיוט אינו אסור אלא אותו היום בלבד אבל משועבדיו אינן אסורין אלא אם כן עובדין אותן אפי' בקלנדא וסנטריא וכי קתני אותו האיש למעוטי משועבדיו ואכולהו קאי:

הלכה ט

עיר שיש בה עבודת כוכבים מותר להלך חוצה לה. א"א בתוספתא מפרש לה ביריד ובמשא ומתן עמהם ואפילו להלוך שם ביום החג אסור מפני חשש משא ומתן:

הלכה י

אבל אם יש שם דרך אחרת ונקרה והלך בזו מותר. א"א אין דבריו מיושבים כלל שאם הולכים משם למקום אחר מותר לעבור מתוכה למקום אחר לכתחילה שאין כאן חשד:

הלכה יג

המוכר ביתו כו' דמיו אסורין בהנאה ויוליך אותן לים המלח. א"א ואם הקדימו לו דמיו קודם שיעבדוה מותרין:

פרק י

הלכה ד

אבל משכיר להם בתים לעשותן אוצר. א"א ובלבד שלא יהיה אוצר של יין ואם עשה שכרו אסור:

הלכה ו

ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה לא יעבור בארצנו. א"א זאת לא מצאנו ולא שמענו מעולם והפסוק שהוא מביא בז' אומות הוא ואפילו לדבריו ישיבה כתיב בהו ולא העברה:

אבל שלא בזמן היובל אין מקבלין אלא גר צדק בלבד. א"א איני משוה לו בישיבת הארץ:

פרק יא

הלכה א

ולא יבנה מקומות כבנין היכלות עכו"ם. א"א איני יודע מהו זה אם יאמר שלא יעשה בהם צורות כמו שהן עושים או שלא יעשה שם חמנים סימן לקבץ בו את הרבים כדרך שהם עושים:

הלכה ד

וכן המשים לעצמו סימנים אם יארע לו כך וכך וכו'. א"א זה שבוש גדול שהרי דבר זה מותר ומותר הוא ואולי הטעהו הלשון שראה כל נחש שאינו כאליעזר ויונתן אינו

נחש והוא סבר שלענין איסור נאמר ולא היא אלא ה"ק אינו ראוי לסמוך ואיך חשב על צדיקים כמותם עבירה זו ואי הוו אינהו הוו מפקי פולסי דנורא לאפיה:

הלכה ה

כל אלו וכיוצא בהן מותר הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות אלא עשה זה סימן לעצמו לדבר שכבר היה הרי זה מותר. א"א אף זאת שאמרו בית תינוק ואשה אע"פ שאין נחש יש סימן לא אמרו לענין איסור והיתר אלא לענין סמיכה אם ראוי לסמוך על סימניהם ואמרו שראוי לסמוך אחר שהוחזקו שלש פעמים:

פרק יב

הלכה א

אבל איש המתגלח אינו לוקה אא"כ סייע למגלח. א"א אע"פ שאינו לוקה כיון שמדעתו עשה עובר בלאו:

הלכה ה

אע"פ שהאשה מותרת לגלח פאת ראשה הרי היא אסורה לגלח פאת ראש האיש ואפילו קטן אסור לה לגלח לו פאה. א"א האיסור הזה אינה לוקה עליו לא בגדול ולא בקטן אלא מדרבנן הוא דאסור מדאמר רב אדא בר אהבה לרב הונא חובה דמקפה לבניה קטנים תקברינהו לבניה אלמא איסורא איתי בהו:

הלכה י

המלקט שערות לבנות מתוך שחורות מראשו או מזקנו משילקט שער אחת לוקה. א"א לא מחוור שיהא לוקה באחת שלא אמרו אלא אסור ועוד מאי עדי אשה איכא בחדא והא לא מינכרא מילתא כלל: